

Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток" включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління (Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.11.2014 № 1279)

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

№ 7, 2010

[Назад](#)[Головна](#)

УДК 35:330.332.01

Н.В. Дацій,
к.е.н., доцент, РВПС України НАН України

ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В ДЕРЖАВНІЙ ІНВЕСТИЦІЙНІЙ ПОЛІТИЦІ

Анотація. Визначено шляхи реалізації державної політики в інвестиційній сфері. Уточнено поняття «інвестиційний процес», «інвестиційна діяльність». Розглянуто стадії інвестиційного процесу в державі. Визначено державний вплив на інвестиційний процес.

Annotation. The ways of realization of state policy are certain in an investment sphere. The concept «investment process», «investment activity is specified». The stages of investment process are considered in the state. State influence is certain on an investment process.

Ключові слова: Державна політика, інвестиційний процес, інструмент, механізм, регулювання, ризик, стратегія.

Вступ

Значення інвестиційного процесу в контексті забезпечення економічної безпеки посилюється ще й тим, що розширення сфер інвестування, ускладнення його структури в умовах ринкової трансформації економіки України супроводжується виникненням загроз економічній безпеці, що не мають відповідних та одночасно дієвих механізмів їх нейтралізації. Тому сучасний інвестиційний процес передбачає перехід до якісно нової системи регулювання, яка має функціонувати на основі принципів та критеріїв економічної безпеки. Держава об'єктивно змушена активніше впроваджувати механізм інвестиційного гарантування економічної безпеки, спрямовувати його на взаємоузгоджену реалізацію національних економічних інтересів, формувати необхідні, в тому числі ринкові, умови саморозвитку інвестиційних процесів відповідно до внутрішніх та міжнародних викликів.

Стан економіки країни і її окремих регіонів визначається масштабами операційної діяльності підприємств у всіх сферах діяльності, але, перш за все, у виробничій сфері. У той же час перспективи розвитку країни в майбутньому обумовлюються результативністю інвестиційного процесу, обсягами валових і чистих інвестицій.

Аналіз останніх наукових досліджень.

Сучасна проблематика інвестиційних процесів за умов трансформації аналізується в дослідженнях провідних вчених України – Ю.Бажала, В.Базилевича, Є.Бершеди, Л.Борца, О.Власюка, В.Гесця, А.Гойко, Б.Губського, О.Гаврилюка, М.Денисенка, П.Сценка, Б.Кваснюка, І.Лукінова, Д.Лук'яненка, О.Махмудова, А.Музиченка, Ю.Ніколенка, О.Носової, В.Осецького, Б.Панасюка, Ю.Пахомова, А.Пересади, Г.Попової, В.Савчука, А.Фукса, А.Чухна, Л.Яковенко, М.Якубовського та інших.

Постановка завдання

- визначити шляхи реалізації державної політики в інвестиційній сфері;
- уточнити поняття «інвестиційний процес», «інвестиційна діяльність»;
- розглянути стадії інвестиційного процесу в державі;
- визначити державний вплив на інвестиційний процес.

Результати

В літературі практично не приводяться чіткі визначення поняття «інвестиційний процес». Так, А.А. Пересада розкриваючи суть інвестиційного процесу, розглядає його через різноманітні інвестиційні цикли, а останні трактує як процеси, які реалізуються впродовж часу здійснення інвестицій і визначає їх як комплекс заходів від моменту ухвалення рішення про інвестування до завершальної стадії інвестиційного проекту. У вужчому розумінні «інвестиційної діяльності» використовується цей же термін («інвестиційний процес») [1, с. 30]. Аналогічно поступає і більшість інших авторів, які, розглядаючи поняття «інвестиційний процес», прирівнюють його до поняття «інвестиційна діяльність». При цьому інвестиційну діяльність трактують як комплекс заходів і дій фізичних і юридичних осіб, а також держави, направлених на вкладення власних і позикових засобів з метою отримання прибутку [2, с. 91]. Аналогічне визначення суті інвестиційної діяльності дається і в Законі України «Про інвестиційну діяльність»: «Інвестиційна діяльність є сукупністю практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій» [3]. Відсутність же чіткого визначення інвестиційного процесу є наслідком недостатнього розкриття суті даного поняття.

Для того, щоб дати визначення поняттю «інвестиційний процес» необхідно виявити найважливіші його складові. Інвестиційний процес знаходить своє віддзеркалення в таких економічних характеристиках.

Він є основою майбутнього розвитку економічної системи держави і його окремих регіонів. Інвестиційний процес в масштабах держави направлений на забезпечення постійного зростання національного багатства, збільшення розмірів фізичного капіталу, сприяє підвищенню обсягів валового внутрішнього продукту.

Здійснюючи інвестиційний процес в поточному періоді, всі економічні суб'єкти фактично формують виробничі, фінансові і соціальні можливості суспільства в майбутньому.

Як найважливіша умова розвитку суспільства в майбутньому інвестиційний процес знаходиться під постійною дією макроекономічної політики держави. Для реалізації інвестиційного процесу необхідні сприятливі економічні, політичні, соціальні і інші умови, які повинні формуватися на макроекономічному рівні. Відсутність таких умов негативно відображається на поведінці суб'єктів інвестиційного процесу, приводить до «втечі» грошових капіталів за межі економічної системи, «тінізації» економіки, «проїдання» раніше накопиченого національного багатства.

Здійснення інвестиційного процесу визначається цільовими установками суспільства і його поточними економічними можливостями. Економічні можливості суспільства по реалізації інвестиційного процесу визначаються на основі обсягів валового внутрішнього продукту, динаміки його зміни в часі, розмірів бюджетних ресурсів, величини формованого прибутку підприємницьких структур. Разом з тим, економічні показники виступають тільки як необхідні умови здійснення інвестиційного процесу, але вони не в змозі встановити реальні межі і пропорції між накопиченням і споживанням в масштабах держави. Цільові установки суспільства, його сучасні і майбутні потреби - ось основа сьогоdnішніх пропорцій, які обумовлюють утворення фондів накопичення і споживання. Потреба суспільства в збільшенні вкладення інвестицій навіть при невеликих обсягах ВВП спонукає формувати пропорції між сьогоdnішнім накопиченням і споживанням на користь накопичення.

Форми інвестиційного процесу і методи його реалізації визначаються станом фінансового ринку і розподілом праці в національному і міжнародному масштабі. Інвестиційний процес у всіх галузях економіки і регіонах країни взаємопов'язаний із станом і динамікою розвитку фінансового ринку, як основного постачальника інвестиційних ресурсів. Динаміка розвитку фінансового ринку за інших рівних умов є індикатором стану інвестиційного процесу, обсягів вкладених інвестицій. Разом з фінансовим ринком на форми і методи здійснення інвестиційного процесу робить вплив розподіл праці. Внутрішньонаціональний розподіл праці визначає особливості інвестиційного процесу в різних регіонах країни, превалювання реальних або фінансових інвестицій. В той же час міжнародний розподіл праці впливає не тільки на форми, але, перш за все, на методи здійснення інвестиційного процесу, обсяги і джерела інвестицій.

Інвестиційний процес націлений на утворення прибутку, який формується через певний інтервал часу, після здійснення інвестиційних вкладень. Прибуток, формований в процесі економічної діяльності суб'єктів бізнесу, розподіляється між економічними суб'єктами країни і учасниками інвестиційного процесу у відповідних пропорціях, що задаються фінансовим розподілом в державі. Формування інвестиційного прибутку, як правило, відстає від моменту вкладення інвестиційних ресурсів, що визначається формами здійснення інвестиційного процесу.

Інвестиційний процес знаходиться під впливом специфічних інвестиційних ризиків. Дія інвестиційних ризиків на здійснення інвестиційного процесу обумовлюється самою його суттю. Інвестиційний процес по своїй внутрішній природі пов'язаний з ризиком втрати первинного капіталу або його частини, а також втрати всієї або певної частки інвестиційного прибутку. Вірогідність настання інвестиційного ризику значно вище, ніж підприємницького ризику в процесі операційної діяльності, що значно підвищує ціну інвестиційних ресурсів і вимагає великих страхових витрат.

На основі розглянутих характеристик можна сформулювати наступне визначення суті інвестиційного процесу, не претендуючи на його повну завершеність і точність. Інвестиційний процес – це об'єктивно обумовлений, цілеспрямований комплекс різноманітних заходів, пов'язаних з економічним обґрунтуванням необхідності інвестицій, пошуком і вибором інвестиційних ресурсів, форм, методів і об'єктів інвестування, формуванням оптимальної для даних умов інвестиційної програми і забезпеченням її реалізації з метою збільшення прибутку підприємств і багатства всього суспільства.

Інвестиційний процес в країні має істотні відмінності залежно від типу економічної системи держави. Це обумовлюється роллю держави в здійсненні процесу інвестування.

Так, Н.В. Ігошин, розглядаючи інвестиційний процес у взаємозв'язку з розвитком економічних систем, вважає за можливе виділити наступні його моделі:

- а) інвестиційний процес в умовах повної лібералізації економіки, захищеної державним протекціонізмом (застосовується більшістю ринкових країн);
- б) інвестиційний процес в умовах повної лібералізації економіки, відкритої світовому ринку (використовується найрозвиненішими країнами по відношенню залежних і економічно слабких країн);
- в) мобілізаційна модель інвестиційного процесу (застосовується в екстремальних умовах);
- г) планово-розпорядлива модель інвестиційного процесу (характерна для планово-адміністративної системи господарювання);
- д) інвестиційний процес в умови змішаної економіки (використовується в умовах поєднання ринкових і адміністративних методів господарювання) [4, с. 92-106].

Виділені моделі інвестиційного процесу не зовсім узгоджуються з реальною логікою розвитку світової системи господарства. Правильнішим буде виділення чотирьох моделей інвестиційного процесу:

- ринкова модель інвестиційного процесу, використовувана в економічній системі з мінімальним державним втручанням (характерна для економіки США і низки інших високорозвинутих країн);
- модель інвестиційного процесу, використовувана в умовах адміністративно-командної економіки (характерна для країн з високим рівнем контролю органів влади над економічною діяльністю);
- змішана модель інвестиційного процесу, при якій ринковий механізм господарювання доповнюється державним регулюванням (застосовується країнами з соціально-орієнтованою економікою);
- модель інвестиційного процесу перехідної (трансформаційної) економіки (характерна для постсоціалістичних країн).

Інвестиційний процес в економічній системі держави характеризується певними стадіями. Так, А.А. Пересіда вважає, що стадії інвестиційного процесу взаємопов'язані з моделями його здійснення. Він виділяє 13 основних стадій інвестиційного процесу. При цьому основний упор робиться на наявних відмінностях інвестиційному процесі в умовах ринку і адміністративно-командної економіки [1, с. 13].

Стадії інвестиційного процесу і послідовність їх реалізації визначаються умовами розвитку економіки, потребами і можливостями здійснення інвестування економічних ресурсів.

Послідовність здійснення стадій інвестиційного процесу звичайно зумовлюється об'єктивними потребами і реальними можливостями інвесторів по вкладенню засобів. Тому потреби і можливості впливають на поведінку як інвесторів, так і держави в цілому.

Здійсненню інвестування повинне обов'язково передувати наукове обґрунтування доцільності і можливості задоволення об'єктивних потреб на сучасному етапі розвитку економіки.

Інвестиційний процес не може протікати безсистемно, а тому прогнозується і планується виходячи з цільових установок інвесторів і замовників, а також інтересів держави. Для цього держава постійно регулює інвестиційну діяльність, щоб інвестиції вирішували не тільки приватні інтереси інвесторів, але і забезпечували задоволення потреб всього суспільства. При неспівпаданні інтересів індивідуальних інвесторів і суспільства в цілому виникає необхідність перегляду цільових установок при виборі напрямів і об'єктів інвестування.

Однією з найважливіших стадій інвестиційного процесу є підготовка інвестиційних проектів, обґрунтування їх ефективності, пошук і формування необхідного обсягів інвестиційних ресурсів, зокрема за рахунок бюджетного засобів. При невідповідності реальним умовам фінансування будь-хто, навіть найкращий інвестиційний проект, повинен бути скоректований щодо фінансово-економічних можливостей.

Страховання інвестиційних проектів найважливіша стадія інвестиційного процесу. Проте в умовах трансформаційної економіки не всі інвестиції можна застрахувати від інвестиційних ризиків. Це пояснюється як слабкістю самих страхових компаній, так і високим рівнем інвестиційних ризиків, характерних для перехідного періоду.

Передостанньою стадією інвестиційного процесу є реалізація інвестиційних проектів, експлуатація об'єктів інвестування і отримання кінцевих результатів від інвестиційних вкладень.

Останньою стадією інвестиційного процесу є контроль одержаних результатів. Він проводиться як інвесторами і замовниками, так і державними органами. Основна спрямованість такого контролю – максимальна ефективність використання інвестиційних ресурсів і досягнення поставлених цілей в процесі їх вкладення.

У інвестиційному процесі беруть участь різні суб'єкти економічної системи, до яких відносять: інвесторів, замовників, виконавців робіт, постачальників, а також велике число допоміжних учасників, що надають різноманітні послуги у сфері інвестиційної діяльності. Суб'єктами інвестиційного процесу можуть бути фізичні і юридичні особи, держава і міжнародні організації [3].

У практиці здійснення інвестиційного процесу головними його учасниками є різні суб'єкти господарювання (юридичні особи), які беруть участь в інвестиційній діяльності як замовники, інвестори і виконавці робіт. Причому одне і те ж підприємство на різних стадіях інвестиційного процесу може бути в різних іпостасях, виконуючи різні функції. Ця ситуація об'єктивно породжує умови, при яких практично всі суб'єкти господарювання так чи інакше постійно знаходяться в інвестиційному процесі, беручи участь в реалізації його окремих стадій [5, с. 22].

Фізичні особи, найчастіше, в інвестиційному процесі виконують функцію інвесторів. При цьому грошові кошти фізичних осіб включаються в інвестиційний процес за допомогою різноманітних фінансових посередників, так званих інституційних інвесторів, якими можуть бути різні види комерційних банків, інвестиційні фонди і компанії, страхові компанії і т.п. [6, с. 53].

Особливу роль в інвестиційному процесі виконує держава, яка одночасно виступає в ролі інвестора, замовника, а також регулювальника і контролера інвестиційної діяльності.

Держава бере участь в інвестиційному процесі як прямо через державний сектор економіки, так і побічно, через різні державні органи (міністерства, відомства, муніципальні органи, Національний банк, Фонд держмайна, Державний антимонопольний комітет, Держкомісію з цінних паперів і фондів біржі і т. п.).

На інвестиційний процес в країні і в окремих її регіонах держава впливає через свою інвестиційну політику. Формування такої політики, на думку Л.І. Дідковської і Л.С. Головки, визначається дією наступних чинників: рівнем розвитку економіки країни в цілому; структурою економіки і задачами по її удосконаленню; станом основних виробничих фондів, ефективністю їх використання; рівнем науково-технічного розвитку країни; фінансовими можливостями, типом і ефективністю державного управління; ступенем розвитку інститутів ринкової інфраструктури [7, с. 117].

Вказані чинники мають істотне значення для здійснення державної політики у області інвестицій. Проте нам представляється, що основоположним чинником, що впливає на інвестиційну поведінку держави, є цільова економічна, політична і соціальна стратегія керівництва країни, яка знаходить втілення в конкретній державній політиці. Проте як помічає Н.Г. Чумаченко «інвестиційним процесам не приділяється належної уваги ні в центрі, ні в регіонах» [8, с. 6].

У зв'язку з масштабними перетвореннями у всіх сферах діяльності України відбуваються зміни і в цільових стратегіях держави. Слід звернути увагу, що за роки існування України як самостійної держави, погляди на стратегію і тактику розвитку країни неодноразово змінювалися, що кардинально впливало на інвестиційну політику уряду. На початкових етапах розвитку України, роль ринкового механізму господарювання необґрунтовано перебільшувалася, а роль державних регуляторів применшувалася. Вважалося, що ринковий механізм може в короткий термін змінити практику інвестиційної діяльності, що склалася протягом років, і поліпшити її результати. Проте це були помилкові погляди, які зробили негативний вплив на всі сфери економіки і привели до значних економічних прорахунків, що відобразилися, зокрема, і на об'ємах інвестицій в основний капітал підприємств народного господарства України.

До 1998 року інвестиційні вкладення в основний капітал по народному господарству України мали чітку тенденцію до зниження. За період з 1991 по 1998 роки обсяг інвестицій зменшився практично в 5 разів. Скорочення обсягів інвестицій є наслідком як об'єктивних економічних умов, так і суб'єктивних моментів в практиці господарювання і державній політиці, особливе на початковому етапі побудови самостійної держави. Основною помилкою державних органів була відмова від активної ролі бюджету у формуванні інвестицій в найважливіші і перспективніші напрями розвитку країни, перш за все, пов'язані з інноваціями, новими технологіями, фундаментальними науковими розробками.

Прихильники ринкових реформ вважали, що зниженню інвестиційної активності держави необхідно протиставити зростання обсягів інвестицій з боку підприємств. Проте головний прорахунок був допущений в процесі оцінки інвестиційних можливостей підприємств і особливостей розвитку національної економіки в умовах перехідного періоду.

Державна інвестиційна політика робить істотний вплив на структуру інвестицій. У економічній літературі виділяють технологічну, відтворювальну, галузеву, регіональну і інші види структури інвестицій [9, с. 84].

Як відзначають багато дослідників, за вісім років незалежності відбувся істотний перекид між активною і пасивною частиною основного капіталу. У багатьох підприємствах в промисловості і, особливо в сільському господарстві, знос основних фондів перевищив 75-80 %, що помітно понизило потенційні можливості суб'єктів господарювання в здійсненні виробничої діяльності.

Незадовільна технологічна структура інвестицій не дозволяла розраховувати на перспективи економічного зростання. Тому, починаючи з 1999 року, відбувається поступова зміна співвідношення між пасивною і активною частиною інвестиційних вкладень. В цілому в економіці країни в інвестиціях стали переважати вкладення в устаткування, інструменти і інвентар. Проте необхідно сказати, що для оновлення парку устаткування і інструментів на підприємствах країни обсяги і темпи їх інвестування повинні бути більшими, ніж в даний час.

Звичайно, за останні роки поки не вдалося надолужити упущені можливості. Позитивні тенденції, що проте з'явилися, в технологічній і відтвірній структурі інвестицій, повинні бути закріплені подальшим ходом інвестиційного процесу в економіці України.

Разом з технологічною і відтворювальною структурами державна політика робить значний вплив на галузеву структуру інвестицій.

Аналіз інвестиційних вкладень по галузях економіки країни показує, що за роки існування України не була сформована чітка галузева стратегія. На цю ситуацію звертають увагу і ряд дослідників [10, с.11].

Прагнення в максимально короткі терміни перейти до ринкової системи господарювання, зумовило орієнтацію на недержавні інвестиції в більшості галузей економіки.

Зміна в структурі інвестицій по формах власності є слідством тих значних перетворень, які відбулися в економіці України. Проте тут є деякі особливості і суперечності, які пов'язані з трансформаційними процесами в економіці і суб'єктивними аспектами переходу до ринкової системи господарювання.

Десятилітня практика переходу до ринкової економіки свідчить, що без активної державної інвестиційної політики неможливо забезпечити істотне збільшення інвестиційних вкладень. З цією метою державна політика у області інвестицій повинна будуватися на базі трьох основних положень.

По-перше, пряма участь держави в інвестиційному процесі. Воно передбачає:

- прогнозування і планування розвитку національної економіки, окремих її галузей і регіонів на тривалу перспективу;
- формування бюджетних ресурсів для фінансування найважливіших інвестиційних і інноваційних проектів;
- планування і розміщення на тендерній основі державних замовлень і контрактів, забезпечення контролю їх виконанням;
- підготовка інвестиційних проектів державної ваги і визначення умов їх реалізації;
- розробка умов для підготовки і реалізації всіх видів інвестиційних проектів і проведення їх експертизи;
- здійснення безпосереднього вкладення державних інвестиційних ресурсів, за рахунок бюджетних, позабюджетних і інших джерел централізованих і децентралізованих фінансових ресурсів.

По-друге, непряма участь держави в інвестиційному процесі, здійснюване через регулювання поведінки приватних інвесторів. Воно може досягатися за рахунок наступних заходів.

Використовування макроекономічних важелів, що включають оптимальний рівень інфляції, прийнятну облікову ставку рефінансування, стимулюючі курси національної валюти до іноземних валют, розмір дефіциту державного бюджету, форми і методи утворення бюджетних ресурсів, напрями використання бюджетних коштів, зовнішньоекономічна політика, система дозованого державного протекціонізму і т.п.

Застосування мікроекономічних інструментів, що включають кредитні ставки комерційних банків, ставки оподаткування, види податків, податкові пільги і кредити, норми і методи амортизації, ставки орендної платні, регулювання цін на окремі види продукції, використання системи державних контрактів і замовлень і т.п.

По-третє, контроль з боку держави за дотриманням законодавства і єдиних правил поведінки в інвестиційному процесі всіх його суб'єктів. Це досягається за рахунок застосування єдиних підходів і норм до всіх учасників інвестиційної діяльності не залежно від форми власності, галузей, регіонів, національної приналежності і т.п. Порушення єдиних правил, використання не передбачених законами пільг і привілеїв негативно позначається на стані інвестиційного процесу, породжує численні відхилення в здійсненні інвестиційних вкладень, зокрема їх перехід в «тіньовий» сектор економіки.

З нашої точки зору, ефективна державна інвестиційна політика повинна будуватися на наступних принципах:

- поліпшення національного законодавства у області інвестиційної діяльності і формуванні єдиних правил поведінки для національних і іноземних інвесторів;
- макроекономічної стабілізації, створення сприятливих умов для участі в інвестиційному процесі як вітчизняних, так і зарубіжних інвесторів;
- забезпечення мікроструктурних змін, направлених на поглиблення ринкових перетворень у всіх галузях національної економіки;
- підвищення ролі в інвестиційному процесі окремих суб'єктів господарювання і фізичних осіб;
- формування інвестиційних ресурсів підприємств переважно за рахунок власних джерел засобів, а також створення умов для ефективного залучення і використання позикових засобів;
- активне використання бюджетних ресурсів при фінансуванні стратегічних інвестиційних і інноваційних проектів і програм;
- вкладення державних інвестиційних ресурсів тільки на конкурсній основі;
- переходу від бюджетного фінансування до переважного бюджетного кредитування інвестиційного процесу;
- обов'язкова державна експертиза кожного крупного інвестиційного проекту з метою виявлення відповідності стратегічним цілям розвитку країни, окремих галузей і регіонів, відповідності соціально-економічній політиці держави;
- упровадження обов'язкового страхування інвестиційної діяльності для всіх його учасників.

Висновки

Таким чином, для забезпечення активізації інвестиційного процесу в країні необхідно використовувати не тільки економічні методи регулювання інвестицій, але і відповідні елементи адміністративної системи. Це особливо необхідно у зв'язку з «відмиванням» незаконно одержаних доходів і прагненням до незаконного вивозу капіталів за межі країни.

Література

1. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом. – К.: Лібра, 2002. – 472 с.
2. Акціонерні товариства: Залучення інвестицій / Маркелов А.Є., Шумейко А.К.; Упоряд. Г.С. Шестопал. – К.: Укр. Інвест. Гезета, 1997. – 416 с.
3. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 р. №1560 // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №47. – Ст. 646.
4. Игошин Н. В. Инвестиции. Организация управления и финансирование: Учебник для вузов. – 2-е изд., перераб. и доп.. – М.: ЮНИТИ, ДАНА, 2001. – 542 с.
5. Воробьев Ю.Н. Капитал предпринимательских структур в системе финансового менеджмента. – Симферополь: Таврия, 2000. – 324 с.
6. Бобков И.А. Регулирование воспроизводства инвестиций и основного капитала в рыночной экономике. – М.: НИИуправления, 1991. – 256 с.
7. Дідківська Л.І., Головка Л.С. Державне регулювання економіки: Навч. посібник. – К.: Знання, 2000. – 209 с.
8. Чумаченко М.Г. Проблеми економічного розвитку України і завдання Академії економічних наук // Вісник Академії економічних наук України. – 2002. – № 1. – С. 3-9.
9. Мертенс А.В. Инвестиции: Курс лекций. – К.: Изд-во «Киевское инвестиционное агентство», 1997. – 416 с.

10. Амоша О.І. Проблеми та шляхи поліпшення інвестиційної діяльності у промисловості України. – Донецьк: ІЕП НАН України, 2006. – 29 с.

Стаття надійшла до редакції 07.07.2010 р.

ТОВ "ДКС Центр"